

tak velmi solidní základ pro studium menší nové problematiky ve Slovinsku, a to nikoliv pouze z hlediska politické vědy, ale rovněž práva a sociologie. Tímto svým užším zaměřením však nechává poněkud stranou zajímavé otázky potenciálu pro konstituci dalších národnostních menšin ve Slovinsku (zejména jde o příslušníky jiných národů bývalé SFRJ). Tuto poznámku však nelze chápat jako výtku, neboť jádro práce tkvělo programově jinde.

Na závěr je třeba zmínit, že ke kladům práce nepatří pouze hutné a přesné informace „z první ruky“, ale také pečlivě zpracovaný poznámkový aparát a vynikající grafické a tiskové zpracování, které z knihy činí po všech stránkách reprezentativní publikaci. Jedinou věcí, která by evidentně mohla hodnotu knihy zvýšit, by mohl být seznam doplňkové literatury, který ve skutečnosti absentuje.

Vít Hloušek

Pavel Pečinka:

POD RUDOU VLAJKOU PROTI KSČ – OSUDY RADIKÁLNÍ LEVICE V ČESKOSLOVENSKU

Doplněk, Brno 1999, 134 stran

Tématem v pořadí druhé knihy absolventa politologie na filozofické fakultě Masarykovy univerzity Pavla Pečinky je ve skutečnosti historie krajně levicových hnutí v českých zemích. Titul tedy poněkud zavádí. Samotný text je pak zpracován spíše publicistickou formou a látka rozdělena do krátkých kapitol. Pokud čtenář očekává souhrn plamenně vyznavačských medailonů legendárních osobností, nedočká se – Pečinka téma pojednává věcně a s nadhledem, místy až sarkastickým.

Autor se soustředil především na české tzv. revoluční marxisty – příznivce Lva Davidoviče Trockého, poraženého Stalinem v boji o nástupnictví po Leninovi. Ve dvacátých letech se v tehdejší KSČ vedle oficiálního bolševic-

kého proudu vyprofiloval i trockistický proud, jenž však byl záhy eliminován. Počty osob, nařčených komunisty z trockismu, zdaleka neodpovídají jeho skutečnému vlivu. Hlavními a zároveň jedinými vlivnými představiteli byli Závěš Kalandra a Josef Guttman. Oba důrazně kritizovali stalinistickou diktaturu v tehdejší SSSR a jejich odpor vyvrcholil ve 30. letech, v době vykonstruovaných moskevských procesů. Kritika však vycházela z poměrování sovětské skutečnosti původními ideály proletářské revoluce. Projevy stalinismu byly proto vykládány nikoliv coby zákonitě vyústění její stabilizační fáze, ale naopak jako kontrarevoluční činy stalinistické byrokracie. Kalandra i Guttman tedy neodmítali nezákonné užití násilí samo o sobě, ale spíše skutečnost, že toto násilí neslouží světové revoluci. Kalandrův osud se naplnil ve stylu žertu, použitého na jedné z jeho novoročenek – odsoudili ho ve vykonstruovaném procesu s tzv. skupinou Milady Horákové a v roce 1950 byl oběšen. Guttman, který ještě před válkou emigroval, nesehrál v exilové politice žádnou významnější roli.

V ohnisku zájmu autora se však nachází ultralevice českých zemí v 60. – 90. letech. Spojnici mezi předválečnými trockisty a jejich následovníky z roku 1968 představuje známý filosof a spisovatel Zbyněk Fišer alias Egon Bondy. Ten se stal trockistou již v letech padesátých. V době Pražského jara patřil spolu s Petrem Uhlem mezi zakladatele tzv. Názorového sdružení levice. Mnoho členů sdružení později vstoupilo do „Hnutí revoluční mládeže“, vzniklého v prosinci 1968. V této organizaci se v dobách svého mládí angažovali například též Jaroslav Bašta, Ivan Dejmal, Bohdan Dvořák, Jan Frolík nebo Petruška Šustrová. Hnutí se významně podílelo na demonstracích u příležitosti prvního výročí okupace 21. srpna 1969. Díky agentu StB ve vlastních řadách byla však tato konspirativní organizace záhy likvidována komunistickou mocí a její představitelé po léta vězněni.

Pečinka snad mnohé překvapí údaji o podílu trockistů na práci Charty 77 a Výboru na

obranu nespravedlivě stíhaných. Znovu se zde setkáváme se jménem ing. Petra Uhla.

Na jaře 1989 se zrodila nová radikálně levicová organizace „Levá alternativa – hnutí za demokratický a samosprávný socialismus“. Představovala jakýsi generační průřez nonkonformní levicovou scénou. Sešli se tu opět Bondy s Uhlem, bratři Kužvartové a řada levicových intelektuálů, jejichž názory sahaly od sociálně demokratických až po anarchistické. Po 17. listopadu se Levá alternativa stala součástí Občanského fóra. V roce 1992 však vnitřní spory vyústily ve faktický puč, sponzorovaný tehdejší Svobodovou KSČM. Pečinka tu – po mém soudu poněkud problematičtě – charakterizuje rozdíl mezi stoupenci a odpůrci spolupráce s komunisty jako rozdíl mezi radikálními a umírněnými členy. Skutečností je, že organizaci tehdy ovládli lidé kolem anarchisty Poláka a jejím předsedou se stal Vratislav Votava, jemuž bylo za podpis koaliční smlouvy s KSČM slíbeno křeslo v České národní radě. Odpůrci komunistů byli vyloučeni, došlo i k použití fyzického násilí proti Petru Kužvartovi. Zmanipulovaná organizace, v níž z intelektuálního jádra nezbyl takřka nikdo, před volbami v roce 1992 patřila k subjektům, jež vstoupily do koalice Levý blok. Protože původního cíle koalice, vyvedení KSČM z politické izolace, nebylo dosaženo, LA postupně ztrácela členy i tvář. Velká část vystoupivších nebo vyloučených později posílila řady sociální demokracie – ze známějších jmenujme Miloše Kužvarta, Ivana Davida nebo Jiřího Vraného. Jiní se názorům této strany alespoň do jisté míry přiblížili – například historik Miroslav Gregorovič, novináři Martin Hekrdla, Jiří Kouda, Alexandr Kramer, ekologický právník Petr Kužvart nebo mnohokrát zmíněný Petr Uhl. Není však zcela jasné, zda se všichni zde uvedení opravdu přiklonili k sociálně demokratickým názorům, nebo zda (co do ideových kontur) amorfni ČSSD jen využívají coby přijatelné širší fórum k prosazování radikálnějších názorů. Přinejmenším Hekrdlovy komentáře v Právu jsou stále kritikou sociální demokracie zleva. Poněkud stranou

zájmu autora recenzované knihy také zůstal příklon poměrně velké části bývalých členů LA k ekologické problematice.

Spektrum názorů bývalých členů „Hnutí revoluční mládeže“ je mnohem pestřejší. Asi nejdále došel Bohdan Dvořák, který obnovil KAN, nějaký čas pobyl v ODS, aby nakonec patřil k zakladatelům Strany konzervativní smlouvy. Karel Kovanda je velvyslancem v Bruselu a Petruška Šustrová redaktorkou pravicových Lidových novin. Jan Frolík dnes pracuje na ministerstvu vnitra a Jaroslav Bašta je v okamžiku vzniku této recenze ministrem Zemanova kabinetu.

Pokračující rozpad Levé alternativy přivedl na světlo světa ortodoxně trockistické skupinky, jejichž stručnou charakteristiku autor knihy podává těsně před jejím závěrem – „Budoucnost“, „Socialistická solidarita“, „Socialistická organizace pracujících“ a „Mezinárodní dohoda pracujících“. Jejich vzájemné boje o desítky příznivců a spory o pravověrnost však Pečinka pokládá za zcela marginální. V závěru samém najdeme shrnutí problematiky a hodnocení významu působení radikální levice v českých zemích. Podle Pečinky měl trockismus u nás pouze minimální vliv a další levicové směry, jako na Západě v 60. letech hojně rozšířený maoismus, dokonce vliv prakticky nulový.

Téma jistě neposkytuje mnoho příležitostí pro hutnou teoretickou analýzu, jak by tomu bylo v případě zkoumání rozvinutějších hnutí. Autor je tedy v jistém smyslu odsouzen podávat poněkud roztříštěný souhrn epizod z vývoje radikální levice, což někdy při čtení působí poněkud rušivě. Při zpracování v nakladatelství z knihy vypadl obsah, což orientaci v textu rozhodně neusnadňuje. Konečně přestože text je přehledně členěný, jmenný a věcný rejstřík by mu rozhodně neškodil. Pečinkova kniha představuje jakousi první výzkumnou sondu do poněkud opomíjené problematiky. Vynesla na světlo mnohé otázky, jimž se případně hlubší a důkladnější zpracování tématu nemůže vyhnout.

Karel Dolejší